

JAN KLECANDA:

STARÝ HRÍCH.

Vesnický román.

Již se obracel, aby se vrátil zase do vedlejší sednice mezi sousedy k pivu, když pohled jeho padl na dívce, stojící opodál. Mluvila s dvěma hochy, již patrně přeli se o to, s kterým z nich měla být jít do kola, směla se jim veselé, ukazujíce při tom dvě řady bílých zubů, jako když perle navlékne. Vavřík až se o třásl, když oči jeho setkaly se s očima děvčete, jež stále se směje, pohlédlo na něho, jakoby ho vyzývalo k tanci.

Bylo to děvče nevelké postavy, ale plného, kyprého těla. Z červených, buclatých tváří a z veselých očí jen oheň sršela, a veselý ten její zjev radostného mládí, zvyšován byl ještě bohatým vlnem, jenž ve dvou mohutných vrkočích splyval jí pod šátkem až po pás.

"Jako veverka —" připomenul si Vavřík matčina slova při pohledu na ohnivě červené vlasy děvčete a již věděl, koho má před sebou. Mžikem vyměnil s děvčetem pohled a pokročil se strany bližší. Dovolte, mládenci! řekl k oběma hochům hlasem skoro velitelským a poklonil se děvčeti.

Radostně skoro vrhla se mu do náručí a s potutelným smíchem oběma hochům, již zůstali zde stát jako opáření, letěla s Vavříkem do kola.

"Ty! Ty—zrzku!" křikl za ní jeden z hochů rozloženě a ona odpověděla mu zvonivým smíchem.

"Cheete, abych ho vytrestal za tu nadávku!" zeptal se Vavřík své tanečnice.

"I proč pak! Co na tom?" smělo se děvče, dívající se mu do očí. "Jsem tomu zvyklá, že mi závidí mé zlato. A vy byste chtěl k vůli mně —?"

Vavříkovi se až hlava zatočila pod smyslným žárem, jenž z polopřivřených očí děvčete na něho sálal.

"Eh, kdyby vám někdo ublížil," zaseptal, "půl hospody vymlámím a druhá polovice uteče sama."

Zasmála se hlasitě a přitiskla se k němu, až mu oheň žilami projel. "Věřím vám, že byste to dovedl, ale to by pak bylo po muzice, kdyby všichni utekli," řekla vesele.

"Dali bychom si solo!"

"Opravdu? Solo?"

Hudba v tom dohrála, párky zastavily, ale Vavřík ještě několikrát s tanečnicí do kola se zatočil, až stanul před palandou. Pustiv jednou rukou děvče, vychvátil z kapsy zlatou cínku s ním na stolek před houslistu a dupnul si, až se vše otřásla, vzkřikl: "Solo, hoši! Vojenskou!"

Rázem bylo, jakoby kolo vymetl. Kdo si dá zahrát solo, je pánem v kole aspoň potud, pokud se muzikantům chce za jeho zlatku hrát. A že to byl Vavřík, starý voják, spustili šumaři s velikou intrádou starou vojenskou písničku.

"Juchej!" vzkřikl Vavřík a přitisknul děvče k sobě, až se mu dech tajil, rozletěl se po sále.

Mladí, co na zahrádě stáli i sousedé z vedlejší sednice natáhli se u oken a dveří, aby se podívali na tančící párek. Vykřiky lichotivé i šklábivé ozývaly se kolem, ale více bylo těch, již projevovali upřímný obdiv, poněvadž s posměchem se na Vavříka tak snadno neodvážili. Vlak byla také na oba radost se podívat a ve chvíli té nejedno děvče pohlédlo na švarného muže se záli-

bou, jako zas hoši dychtivě zírali na šafářovce Toněku, z níž oheň a radost ze života jen sršela.

"Za námi!" houkl si velitelsky Vavřík, když sami dva třikrát obtančili sál, a několik dychtivějších párků pustilo se do kola. Jen mladý Kučera a několik selských synků, již pokládali pod svou důstojností, aby za cizí peníze tančili, zdrželi se se svými děvčaty tance.

"Juchej!" zajásalo to sálem a Vavřík, roz dováděn, pustil laváčkou tanečnicí a podpřev si furiantsky boky, začal zvučným hlasem zpívat: "Pláče pro mne moje matička —"

Dozpíval a dotočiv se s tanečnicí k jejímu místu, postavil ji a dvorně se uklonil. Toněka až zavravorala, jak jí byl při posledních několika takttech roztočil, a z hluboka oddychovala v svém tělesně utáženém životku. Vavřík odskočil a již tu byl se sklenicí piva, nabízející děvčeti.

Usmála se na něho. "Na vaše zdraví!" — a vychýlila zbytek piva ze sklenice. "Roztočil jste mne! S vámi bych chtěla —"

"No co? Co byste chtěla?" naléhal Vavřík, sám také už svítě oči.

"Až do rána —" vydechlo děvče.

"Holenku, to byste moc etí ne-nabrala," řekl kysele Vavřík. — "Což nevíte, kdo já jsem?"

"A jak bych nevěděla! Což jest zde druhý takový jako Vavřínek Světák?"

"To bylo již skoro hotové vy-mání lásky a Vavřík, až na o od-pověď nebyvalo zle, přijel trochu lo rozpaků.

"A vy jste Toněka šafářovce?" prohodil jen tak, aby přece něco řekl.

Hudba právě zase spustila nějakou skočnou, několik tančících párů zavířilo již v kole, ale Vavřík s Toněkou posud stáli.

"Hledte," řeklo děvče chvatně, "cheete-li, vezměte mne do kola, ať pro mne tamhle nepřijde!"

"Vavřík, jako člověk, jenž se byl trochu mezi lidmi již otrkal, a věděl do všeho se vpraviti, ani se neohlédl a pokloniv se děvčeti vzal je do kola. Teprve, když se již točili, šlehl zrakem po hochu, jemuž byl Toněku přebral.

"Což jdete raději se mnou, než s tím tím?" řekl lichotivě.

"Eh, s každým jiným jdu raději než s tím," odvětilo děvče pohrdavě, ale při tom přivínulo se k Vavříkovi, aby vycítil, že on není jen tak každým —

"A přece selský synek z takového gruntu — Chtěl bych s ním měnit!" vzdychl Vavřík, chtěje děvče pouditi.

"Já ne! Býtí vámi, neměnila bych —" odvětila Toněka a stiskla mu ruku.

"Tak? Chaloupku bez došku a pole na tři záhony kopřiv —" zasmál se Vavřík své domovině.

"Kdybyste si toho trochu hleděl a pár grošů do toho strčil, dalo by to živobytí," řekla Toněka a teď tiskla ho ona k sobě, že mu dech docházel. "A kdybyste trochu peněz ještě vyženil, přikoupili byste si —"

Vavřík prudce s ní zatočil a mezi tancem trochu jí od sebe oddálil, aby se jí mohl lépe podívat do očí. "Sakra!" vycítil skrze zuby. — Toněka sklopila rozpačité oči.

"No, co klejete?"

"Eh, nie! Já jen tak. Napadlo mne něco!" odtušil mladý muž a přivínul děvče k sobě, lítal s ním po sále jako zběsilý. Když

pak hudba dohrála, postavil Toněku na místo, stiskl jí ruku, div že nevykřikla a vytratil se ze sálu.

Zatím co šafářovce Toněka v sále rozdávala hochům koše, čekající, že Vavřík se vrátí a vezme ji zase k tanci, vrazil on doma do sedničky jako divý. Matku ani nepozdravil, čepici odhodil na stůl a jak byl vrhl se na postel.

"Ty můj Ježíši!" vykřikla stařena, když se byla vzpamatovala. "Umíš ty člověka vyděsit. Copak se ti přihodilo, hochu? Urazili tě tam někým? Vypudili?"

Vavřík nadzvedl se na posteli. "Ej, myslím, že sama neznáte Světáka Vavříka, když myslíte, že by si na mne někdo troufal!" zasmál se pohrdavě.

"Tak co, dítě? Co? Nechtěla s tebou některá hrdopyška selská do kola? Jsi celý rozpálen. Došky by od tebe vzplanuly —"

Mladý muž usedl na posteli a pohlížeje posupně do kouta světnice, řekl mezi zuby: "Poslyšte, maminko, chtěla byste sem šafářovce Toněku za dceru?"

"Ty můj Ježíši!" vzkřikla stařena a radostným překvapením pustila z ruky, co právě držela. "Toněku šafářovce?"

"Tu veverku, ano tu —"

opakoval posměšně.

"Hochu! Snad jste si nedali slovo?"

"No řekněte, chtěla byste?" naléhal syn se sebevědomým smíchem na rtech.

"Chtěla bych? To je řeč? Na rukou bych ti ji nosila. To je holka! Do práce jako drak a srdce dobré — Nikdy mne tam s prázdnem nepustí a slova křivého jsem od ní neslyšela —"

"A červená jak šafrán —"

"Na to, hochu, nekoukej!"

"Těžko nekoukat, když to člověku div oči nevypálí," odtušil Vavřík a mávnuv rukou, vstal z postele. "Ostatně, abych vám upřímně řekl, ty vlasy by mi nepřekážely. Právě ty vlasy jí nejlépe sluší."

"Tak vidíš, vidíš! To je podle gusta! — A holka by tě chtěla? No mlé, neušklíbuj se! Však já vím, ale ne každý vidí jako vlastní matka — Mluvil jsi s ní?"

"Jen se lepila — A začala hned — tuze rozšafně začala: Trochu si toho hledět — jako naší chalupy zde — pár zlatých vyženit —"

"Řekla? Zlatá hlavička!"

"Ba že zlatá —"

"A ty? Co ty? Měj svědomí a mluv, ať to z tebe nemusím mámit!"

"Hm," ohrnul Vavřík rty. "Nechal jsem ji tam stát a tu mne máte —"

"Umučený!" spráskla stařena zděšené ruce na hlavou. "Takhle štěstí šlapat! Šest stovek při nejmenším ta holka dostane a ty takhle?"

Vavřík už zase ležel na posteli, ruce pod hlavou a díval se do zažeházeného stropu, zatím co matka dále horovala: "Nějaký věrtel pole byste přikoupili, stavení opravili, kus dobytka by šafář přidal — a ba, přidal by! Pánem bys byl na svém a co bys stačil, pomáhal bys na panském. Přál by ti šafář —"

Mladý muž pohvizdoval si, jakoby se ho to netýkalo, ale stařena vedla svou dále. Konečně vzhopil se, skočil na nohy a naraziv si čepici na hlavu, obrátil se na matku:

"Chvilku nedáte pokoje, aby si člověk odpočal. A abyste věděla, já nechei! Nechei ji a dost —"

Po těch slovech vyrazil zase ze světničky a nezavřel ani dvířka za sebou, hnul se nahoru k lesu, kde byl odpoledne spal. Pudilo ho tam do samoty, pryč od lidí, již se na něho křivě dívali, pryč od matky, jež ho svým láskáním únes opouzela. Když vylezl nahoru

pod samý les, zastavil se a rozhlédl se po kraji. Stmívalo se již a nad vesničkou snášel se večerní klid. Právě zaznělo klekání a hudba v hospodě, jež vyhrávala bujnou skočnou, zmikla jakoby utal.

Lahodné zvuky zvonku velebně nesly se tichou krajinou, a Vavřík bezděky sáhl no čapce a smekl. Bylo mu tak nějak měkce v duši, že by se byl snad pomodlil, kdyby byl uměl se modliti. Leč kouzlo to trvalo jen chvíli, a dříve ještě než zvoněk dole třikrát potřhl, zasmál se mladý muž, sám nevěda čemu, a naraziv si čapku na hlavu, mávl rukou. Pak obrátil se a zamířil lesem k Dolanských mlýnu. Sám nevěděl, proč tam jde a co tam hledá, ale pudilo ho tím směrem silou neodolatelnou.

Vzpomínal na Evičku, již ostatně v myšlenkách nikdy nepojmenoval jinak než "ta —" Myslel na ni trpce, hněvivě, ale v tom jeho hněvu bylo i cosi sladkého, čemu sám nerozuměl.

Proč tam dole nebyla? Proč právě ona ne? A proč Karel scházel? "Proto!" řekl si, zatav zuby i pěstě. A nejsou-li tam dole, jsou jistě někde jinde a oba — spolu.

Vavřík pocítil jakousi dravou bolest. Rozpomněl se na šafářovce Toněku. Jak se k němu tučila, div že si toho druhý nepovšímal, jak ho zalévala svým horkým dechem, jak na něho dívala se očima přivřenými, jež jakoby ho vyzývaly: "Chyť mne, chyť! Popadni! Líbej! Pojď se mnou tam — ven někam, nic se ti nebudu bránit, protože nemohu!"

"Ech, nechei — nechei!" vykřikl Vavřík vztekem, až se toho sám ulekl. A zase myslil na Evičku, jak ta byla docela jiná. Na její temné, hluboké oči, z nichž vyzíralo něco, před čím — najednou se mu zdálo — dovedl by kleknouti —

V myšlenkách došel až na konec lesa, kde pod ním v úžlabině, kterou vinul se potok, stál Dolanských mlýn. Ticho tu bylo, mlýn stál. V úzkém údolí, s obou stran sevřeném vysokým lesem, bylo již šero a Vavřík spatřil ve mlýně osvětlené okno. Napnul zrak, domnívaje se, že uvidí Evičku. Nebyl tam. Starý mlýnář sám seděl tu u světla, čepice do týla vraženou, na očích brýle, v ústech dýmku a před sebou o něco opřenou, rozloženou knihu. Četl pomalu a patrně roztržitě, neboť přes tu chvíli pozvedl od knihy hlavu, zadíval se kamsi do kouta světnice, přešel si rukou čelo nebo ucpával prstem tabák v dýmce.

Vavřík bedlivě pozoroval, nemluvil-li chvílemi s někým ve světnici, jenž jemu je skryt. Nemluvil — Byl tam patrně sám, chasa odešla k muzice — všakť tam dole mezi sousedy byl viděl stárka toval. Ale Evička? Pokročil až na samý kraj lesa, aby viděl dolů do zahrady za mlýnem a srdce mu zabušilo, jakoby chtělo v prsou se rozkočit. Večerním šerem tam dole u plotu jakoby svítil bílý šat. To ona tam stála a přes plot nachýlen temnější stín — patrně Karel Horynů. — Bylo ticho, přerušované jen bubláním potůčku, skákajícího přes kamení do nevelké nádržky nad mlýnem. Splav byl zaražen. A v tom tichu Vavřík slyšel, až slova nemohl rozeznati, jejich přitlumený hovor. Mluvili spolu tak klidně, jako dva lidé, již si rozumějí, již jsou jedné myslí.

Mladý muž nahoře na stráni, jemuž krev divoce v žilách proudila, poněkud se uklidnil, až pojednou stalo se něco, co ho zase vzbouřilo. Mlýnář uvnitř, přibouchnuv knihu, otevřel okno a vychýlil se z něho. "Evičko!" bylo slyšet jeho hlas. A nyní spatřil Vavřík, jak dole temný i světlý stín přes plot k sobě se nachý-

lily, slyšel zřetelně mlasknutí polibku, tichý smích a hned na to ozvala se dívka: "Tatínku! Už jdu!"

Ale nešla. Vavřík napínaje zrak, aby pronikl temnotu, viděl dole, kterak oba stíny spolu zápasí, slyšel tajený smích a zatínaje pěstě, šeptal skrze sevřené zuby: "Pust' ji, pust' — Sic —"

V tom se oba stíny rozskočily a onen světlý spěchal po zahrádce ku mlýnu, kdežto temný posud stál na svém místě.

"Dobrou noc — dobrou noc!" zvolali na sebe oba přitlumeně, a Evička zmizela ve mlýně.

"Chodí za ní," broukal si Vavřík, "a starý to patrně už ví. Ruka v rukávu!"

Hlavou kmítla mu hrozná myšlenka. Znal tu z mládí svého každou píď půdy a věděl, že o několik kroků dále je skalnatá stráž, po níž Karel po úzké pěšince musí projíti. Tu nahoře bývalo vždycky dost kamení. — Několika skoky byl na nebezpečném tom místě právě, když Karel se přibližoval. Shýbl se, štěstí mu přálo. Nevěda ani, co činí zatřásl vši silou okrajem zvětralé skály a za okamžik na to řítit se po příkrém srázu dolů balvan —

Vzkřiknutí — Vavřík zatajil dech a uskočiv zpět, naslouchal. Dole bylo slyšet šplouchnutí. Kámen dopadl do potoka a zdrtil toho tam dole? Nezdrtil. Bylo slyšet tiché zaklení a hned na to prudké kroky. Karel tuše, že s hůry posud hrozí nebezpečí, co nejrychleji se vzdaloval, až kroky jeho zanikly docela. —

Oddechl si Vavřík, když poznal, že sražený kámen minul se cíle. Zhrozil se sám svého činu, jenž vyplynul ne z rozvahy, nýbrž z rozčilení, ale bylo již pozdě. Na štěstí mladý Horynů spozoroval ve tmě řítící se balvan a šťastně uskočil.

"Mohl jsem teď býti vrahem," pomyslel si Vavřík a otřásl se. "Mohl jsem býti sprostěm soka!" vyčítal si hned na to, ale mávl rukou. Byl přece jen vojákem, náchylným ku každému násilí, ale zákeřnictví jevílo se mu býti něčím hnusným. Ano, kdyby se s ním tak setkal při nějaké rvačce nebo na pokraji propasti, muž proti muži —

O chvíli později Vavřík byl zase na výšině nad Lužcem, odkud byl přišel. Zde teprve se vzpamatoval a dal se do hlasitého smíchu. Celou tu cestu od mlýna až sem, v tichém, osamělém lese byl vykonal, plíže se po špičkách, jakoby šel někomu v pátách nebo sám byl pronásledován.

Dole v Lužci hudba ještě vyhrávala, ba teď teprve tam začínalo býti pořádně veselo. Otevřenými okny sálu zářilo ven do šera světla lamp a zazníval výskot i zpěv. Vavřík znovu rozpomenul se na Toněku, ale jen vztek proti ní pocítil, že ho chtěla zlapiti do svých tenat. Právě když se rozpokoval, má-li se obrátit domů, či zajiti ještě na chvíli k muzice, zaslechl na pěšině, vedoucí od Lužce nahoře, lidské hlasy. Zde nedaleko pod ním se cesta dělila; v levo šlo se pod lesem ku mlýnu, rovně nahoru kolem něho k panskému dvorei. Vavřík přikrčil se ke stromu a poslouchal.

"Však já trefím sama, stárku," slyšel zvonivý ženský hlas, po němž poznal Toněku.

"No, já myslil ve vši počestnosti, abyste nešla sama lesem," omlouval se mužský hlas. "Když necheš, nechtěj!"

"Děkuji za dobrou vůli, ale daleko-li nám! A to víte, já se tak snadno nebojím —"

"Však, však! Viděl jsem, že ani toho Světáka se nebojíš," vyčítavě řekl hlas.

Pokračování.